

nicare et cæteris distribuere possimus. Quinob-
rem quæ subjunguntur verba, consecrare, ac di-
vina conficere, aut per synecdochen, aut per hyste-
rologiam dicuntur, vel forte (quod supra dictum
est) manifestiorem invocationem, quæ Salvatoris
verbis non ita aperte continebatur, significans.

Hæc habui quæ de Eucharistiæ sacramento, sicuti
ab initio pollicitus fueram, in præsentia dissere-
rem. Ubi ita, ni fallor, adversantium rationes at-
que argumenta solvi, ut nulla posthac frustra et
inaniter contendendi relicta occasio videretur;
modo omnes memineral, quam manifesta quam-
que extra omnem contentionei sint sanctorum testi-
monia, quibus ostenditur verba Domini esse quæ sa-
crum Eucharistiæ mysterium integre perficiunt, ac
idecirco cætera quidem omnia verba ad hæc, hæc
vero ad alia minime esse trahenda; his præterea ma-
xime omnium esse credendum, tum quia unanimes
et unius sententiæ omnes sunt sive Orientales sive

Occidui, tam quod ita clare ac manifeste de hac
re loquuntur, ut nulla omnino dubitatio supersit
tibi. Quæ ex adverso dicuntur, ita obscura et qui-
busdam quasi tenebris involuta sunt, ut plures va-
riasque et vix extricabiles recipiant expositiones.
Clarioribus autem ad eorum quæ obscuriora sunt
cognitionem utendum esse, eruditi omnes et pu-
tant et jubent. Quæ cum ita sint, ad extremum
eos in quorum manus hæc forte pervenient,horta-
mur atque obsecramus, ut, omni rejecta conten-
tione, studio duntaxat inveniendæ veritatis hæc
legentes, ad ipsam veritatem accedant, inventam
suscipiant, susceptamque cæteris patofaciant. Va-
leant autem hi omnes, qui rationis callem minime
sequentes, cum contentione ac sæpe etiam jurgis
et contumellis, quidquid eis in mentem vel potius
buccam venerit, nemini parcentes, eruclare atque
evomere non erubescunt.

BESSARIONIS

S. R. E. CARDINALIS

ASCETICARUM S. BASILII CONSTITUTIONUM

COMPENDIUM

(Joan. Yriarte, Cod. Gr. Matrit. p. 411.)

Cod. CV, sine titulo, index operis proxime sequentis: Πρόλογος ἐν ταῖς ἐπομέναις τοῦ παρμάκαρος Πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου ἀσκητικαῖς Διατάξεσι, συντεθειὸς πρὸς τοῦ ἀιδεσιμωτάτου καὶ σοφωτάτου ἐν Χριστῷ Πατρὸς Βησσαρίωνος καρδινάλεως τοῦ Νικαλαζ. Κεφ. α'. *Prologus in sequentes undequaque beati Patris nostri Basilii asceticas Constitutiones, compositus a reverendissimo et sapientissimo in Christo Patre Bessarione cardinali Nicæno.*

Asceticæ hujusmodi Constitutiones non sunt equidem universum sancti Basilii Regulæ corpus, sed ejus tantummodo compendium, quod idem Bessario, ut in Prologo ipse testatur, ordinis Basiliani cœnobitarum causa per omnem Italiam ac Siciliam degentium, ex ingenti ejusdem volumine concinnavit. Cum vero de hac Bessarionis Græca lucubratione, sive impressa, sive ms., omnis librorum index, omnis notitia, atque ipse D. Marci bibliothecæ catalogus sileat, quam ille purpuratorum litteratissimus summo undique studio conquisitam, triginta aureorum millibus comparatam, Venetiarum senatui dono dedit, rem sane lectoribus monasticæ disciplinae addiscendæ cupidis pergratam videor facturum, si tam reconditi operis *Indicem et Prologum* ipse vicissim in specimen elargiar.

INDEX.

- Κεφ. α'. Πρόλογος ἐν ταῖς ἐπομέναις τοῦ παρμά- C
καρος Πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου ἀσκητικαῖς Διατά-
ξεσι.
Κεφ. β'. Τίνα τὰ εἶδη μοναδικῆς καταστάσεως, καὶ
ποῖον αὐτῶν βέλτιόν τε καὶ ἀσφαλέστερον.
Κεφ. γ'. Ποῖόν τινα χρῆ τὸν ἡγούμενον εἶναι.
Κεφ. δ'. Περὶ τοῦ πάντα αὐτὸν μετὰ τῆς τῶν ἀδελ-
φῶν συμβουλῆς ποιητέον.
Κεφ. ε'. Ὅπως ἐμμέριμον αὐτὸν εἶναι δεῖ πρὸς
τὴν τῶν ἀμαρτανόντων διόρθωσιν.
Κεφ. ς'. Πῶς χρηστέον τοῖς μετὰ τρίτην παραίνεσιν
μὴ διορθουμένοις.
Κεφ. ζ'. Πῶς καὶ ἀπὸ ποίας ἡλικίας τοὺς ἐπὶ ἀπο-
ταγῇ τῶν κοσμικῶν τῇ μονῇ προσιόντας δεκτέον·
καὶ πῶς τοὺς νεωτέρους ἀνάγειν χρῆ καὶ παι-
δεύειν.
Κεφ. η'. Περὶ τῆς τῷ κόσμῳ ἀποταξαμένων πολι-
τείας καὶ τῆς εἰς τοὺς προεστῶτας ὑποταγῆς. Καὶ
ὅτι πάντα αὐτοῖς εἶναι δεῖ κοινὰ καὶ μηδὲν ἴδιον
ἔχειν· καὶ πῶς πρὸς τοὺς κατὰ σάρκα συγγενεῖς
διακεῖσθαι δεῖον.
Κεφ. θ'. Πῶς καὶ τίσιν ὥραις εὐκτέον.
Κεφ. ι'. Εἰ ἔξεστι καὶ τίσιν αἰτίαις ἔξεστι τῆς μονῆς
καὶ τῆς ἀδελφότητος ἀναχωρῆσαι.

Κεφ. ια'. Εἰ τοὺς ἐξ ἄλλης μονῆς ἀναχωροῦντας δε-
κτέον.

Κεφ. ιβ'. Πῶς τὸν προεστῶτα διορθωτέον περὶ τοῦ
ὕποπτευόμενον ἀμαρτάνειν.

Κεφ. ιγ'. Ὅποιους εἶναι δεῖ τοὺς τοῦ κελλαρίου καὶ
τῶν ἄλλων διακονημάτων τὴν φροντίδα ἀναδεξα-
μένους· καὶ πῶς τῶν ἐμπειπιστευμένων αὐτοῖς
σκευῶν ἐπιμελητέον.

Κεφ. ιδ'. Περὶ τῶν νοσοῦντων ἀδελφῶν καὶ εἰ χρη-
στέον ἰατρφαίαις.

Κεφ. ιε'. Περὶ ἐνδυμάτων καὶ βρωμάτων μοναχοῦ;
προσηκόντων.

Κεφ. ις'. Εἰ χρὴ τοὺς μοναχοὺς ἰδίαις χερσὶν ἐργά-
σθαι, καὶ τίνα ἔργα.

Κεφ. ιζ'. Περὶ τῶν μὴ ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἐν τῇ τρα-

Singula hujusce Indiciis capitum lemmata plano congruunt lemmatibus intra ipsum opus inscriptis, prout capitulis quartis, ubi pro τῆς ἀδελφότητος substitutum τῆς τῶν ἀδελφῶν συμβουλῆς; octavi, in quo pro τῶν κόσμῳ ἀποσταξαμένων habetur τῷ κόσμῳ, etc.; decimi, ubi proσι vocant αἰτίαις geminatur verbum ἐξαστι; decimi tertii denique lemma, quod non ἀναδεχομένους, sed ἀναδεξαμένους, non φροντιστέον, sed ἐπιμελητέον exhibet.

PROLOGUS.

Beatissimus magnusque Pater noster Basilius, pro sapientia divinique virtute sua, de vita ascetica opus utilissimum ac materie varietate locuples composuit. Viri nihilominus aliqui vitam monasticam sectantes et qui, in Italia Siciliaque praesertim, leges ac regulas illius vitae observare praesumunt, linguae Graecae imperiti, siquidem ex Latinis parentibus oriundi, Graeca legere nequeunt, aut si legunt quidem, saepe in errore versantur, et lectum minus comprehendunt. Alii circa canones ac regulas vitae monasticæ, secundum quas se victuros esse promiserunt, tantum non caecutiant, nec magistro illius libros explanante carere possunt. Quare visum est mihi divi Patris nostri librum, quem illi, quos dixi, ob materiarum vastitatem et lingua ignorantiam gustare non valent, breviter exponere, ut inde eligant quod in quotidianum usum monasticæ viventibus utile et commodum esse potest. Et quidem istas regulas, quatenus communi usui respondent, exponam, ex quarum observantia monachi perfectionem attingere poterunt. Cum enim opus meum in compendium redactum erit, ii qui hac brevitate delectantur, opus majus quoque cognoscere volent, et qui nondum intelligere rem possunt, studio adhibito facile comprehendent. Regulae enim nudis sancti doctoris verbis tradentur, et ubique indicabitur, quo capite aut solutione unaquaque desumpta est, ita ut qui volet ad fontem recurrere potis sit videre, nos ne tantillum quidem de nostro adjecisse, sed quaecumque damus, sancti doctoris ipsius verba esse. Sed laetiori quoque sensu dicitorum viri ac causas complecti quis poterit, si lubet. Igitur, fratres, animum ad divina ejus verba attendamus; aurem oris ejus vocibus praebamus. Labia enim ejus sapientiam fument, et cor ejus prudentiam proferet; et ubi omni studio audiverimus, praeccepta ejus observare

πέζῃ μεταλήψεως παραγενομένων.

Κεφ. ιη'. Περὶ τῆς ἐν τῇ τραπέζῃ ἀναγνώσεως· καὶ πῶς αὐτῆς ἀκουστέον.

Κεφ. ιθ'. Περὶ σιωπῆς οὐκ ἐν εὐχαρί μόνον, ἀλλὰ καὶ πανταχοῦ τηρητέας.

Κεφ. κ'. Ὅτι δεῖ μετὰ τὸν προεστῶτα καὶ ἕτερον ἀντ' αὐτοῦ τὸν αὐτοῦ τόπον ἐπέχειν.

Κεφ. κα'. Ἐἴσι χρὴ τῶν ἀδελφῶν τὰς ἀποδημίας ἐπιτρέπειν, καὶ πῶς ἐπανιόντας αὐτοὺς ἀνακρίνειν.

Κεφ. κβ'. Περὶ τῆς πρὸς ἀλλήλους ἀγάπης τῶν μοναχῶν, καὶ τοῦ μὴ δύο ἢ τριῶν ἐταιρίας ἐν συστήματι ἀσκητικῷ γίνεσθαι.

Κεφ. κγ'. Εἰ πᾶσιν ἐξέσται ποιεῖν ἐλεημοσύνας.

Κεφ. κδ'. Ἐπιτίμια τῶν διαφόρως ἀμαρτανόντων.

B

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

Τοῦ παμμάκαρος Πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου τοῦ μεγάλου τῷ τῆς ἐνοῦσης αὐτῷ τοῦτο μὲν σοφίας τοῦτο δὲ θεοποιουῦ ἀρετῆς περιουσίᾳ ἀσκητικῶν διατάξεων οὐ πολυωφελέστατον μόνον, ἀλλὰ δὴ καὶ πολυστοιχον ὡς τὸ εἰκὸς συγγραφάμενου βιβλίον, τινὲς τῶν τὸν μοναδικὸν βίον ἀνειλημμένων καὶ μάλιστα τῶν ἐν Ἰταλίᾳ πάσῃ καὶ Σικελίᾳ τοῖς ἀσκητικαῖς αὐτοῦ νόμοις τε καὶ κανόσιν ἀκολουθεῖν ἡρημένων τῇ τῆς Ἑλληνικῆς γλώττης ἀγνοίᾳ Λατίνοι αὐτῶν ὄντες οἱ πλείους καὶ παῖδες Λατίνων μὴ δυνάμενοι οἱ μὲν μὴδ' ἀναγινώσκειν Ἑλληνικῶς ὄλωσ, οἱ δ' ἀναγινώσκοντες μὲν ἐπαισιμένως δὲ γε τὰ πλείω καὶ τῶν ἀναγινωσκομένων συνιδόντες οὐδὲως· οἱ δὲ εἰ καὶ συνιδῶσι μικρὸν τι ὁμῶς καὶ ἀμυδρὸν βραχέα τῶν κανόνων καὶ διατάξεων ὑφ' οἷς εἶν ἐπηγγειλαντο καὶ ὧν περὶ μοναδικῆς καταστάσεως ἡ διδασκαλὸς εἴρηκεν ὅσον ἔκ γε τῆς τῶν αὐτοῦ βιβλίων ἀναγνώσεως οἶδασι. Δι' ἧ ἔδοξέ μοι τὴν τοῦ Θεοῦ Πατρὸς ἡμῶν βιβλίον διελθόντι εἶν ἐπιέναι διὰ τε τὸ πολὺ μῆκος διὰ τε τὴν τῆς γλώττης ἀγνοίαν, ὡς εἴρηται, οὐ δύνανται ἐκείθεν ἐκλέξασθαι ἢ μάλιστα πρὸς τὸν καθ' ἡμέραν βίον τοῖς ἐν κοινότητι ζῶσι λυσιτελεῖν τε καὶ ὠφελεῖν πεπίστευται, κάκεῖνα διὰ βραχέων ἐνταῦθα ἐκθεῖναι· ὑπό τινος ὑποθέσεως ὡς ἐκάστη τῶν χρήσεων ἀρμόζει ἀναγαγόντα αὐτάς, αἱ μάλιστα τηρηθεῖσαι τέλειον ἂν τὸν μοναχὸν ἀπεργάσαιτο. Διὰ γὰρ τὴν βραχύτητα καὶ οἱ μικροὶ βραχὺ συνιέντες· ἐπιμελήσονται τὸ πᾶν συνιέναι· καὶ οἱ μὴπω συνιέναι δυνάμενοι βραδύως σπουδάσαντες ἔσονται· ἐντίθενται δὲ αἱ χρήσεις αὐτοῖς γυμνοῖς τοῖς διδασκάλου βήμασιν· ἐν ἐκάστη δὲ καὶ ὅθεν καὶ ἀπὸ ποίου τε κεφαλαίου καὶ λόγου εἰληπταὶ σεσημαῖωται· ἵνα πᾶς τις ἐκάστοις ἀναδραμῶν, γυνῶ μὴδὲν ἡμᾶς μὴδὲ τὸ βραχύτατον ἡμέτερον εἰρηκέναι, ἀλλὰ πάντα εἶναι τοῦ Πατρὸς τε καὶ διδασκάλου φωνᾶς· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πλατύτερον ἐκείθεν τοὺς ἐκάστων τῶν λεγομένων λόγους τε καὶ

αίτιας, εἴ τις καὶ τοῦτο ἐπιθυμοῖη, λαβεῖν δυνηθεῖη. Ἀκούσωμεν οὖν, ἀδελφοί, νουεχωσῶν αὐτοῦ θεῶν ῥημάτων· κλίνωμεν τὸ οὖς ἡμῶν εἰς τὰ ῥήματα τοῦ στόματος αὐτοῦ. Τὸ γὰρ στόμα αὐτοῦ λαλήσει σοφίαν, καὶ ἡ μελέτη τῆς καρδίας αὐτοῦ σύνεσιν· καὶ ἀκούσαντες πάση σπουδῇ καὶ τελέσαι ταῦτα προθυμηθῶμεν· ἐπειδὴ κατὰ τὸν ἀπόστολον Παῦλον οὐχ οἱ ἀκροαταὶ τοῦ νόμου δίκαιοι παρά τῃ Θεῷ, ἀλλ' οἱ ποιηταὶ τοῦ νόμου δικαιωθήσονται. Ἐὰν γὰρ τὰ παρ' ἡμῶν αὐτῶν εἰσαενέγκωμεν, καὶ ὁ Δεσπότης ἡμῖν ὁ εἰπὼν, *Χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν*, τὴν αὐτοῦ ἐκχεεῖ χάριν συνεργούσαν ἡμῖν ἐγαθὰ καὶ συμπράττουσαν. Ταύτη; δὲ συνεργούσης ἡμῖν τῆς οὐρανῶν ἀναμφιβόλως ἦτις ποτ' ἐκείνη ἐστὶν ἐπιτευξόμεθα βασιλείας· ἦτις πάντων ἀγαθῶν ἐστὶν ἔσχατον, καὶ τῶν ἐφετῶν τὸ ἀκρότατον, καὶ μόνον τελικώτατον τῆς λογικῆς κτίσεως τέλος.

Secundum ascetici hujus compendii caput, seu potius primum, nisi Prologus principatum usurpasset, incipit: Δύο τάγματα εἰσι τῶν μοναχῶν· τάγμα τὸ κοινόβιον, καὶ τάγμα τῶν ἐρημιτῶν. Novissimum, quod Ἐπιτίμια complectitur, desinit: Εἴ τις πέμπει τι εὐλογίαν ἢ δέχεται τί ποτε παρεκτός τοῦ ἀρχιμανδρίτου, γενέσθω ἀπ' εὐλογίας.

Contententer rubris litteris ascriptum: Τέλος τῶν κατ' ἐπιτομήν Ἀσκητικῶν τοῦ μεγάλου Βασιλείου: hoc est: *Phis Asceticorum Basilii Magni in epitomen contractorum.*

Porro, ut de opere proxime recensito certi aliquid proferam, quod non Allatius in Italia, non Garnerius, sancti Basilii operum editor, in Gallia, non Fabricius in Germania mihi expedit, id tandem in Hispania Ludovicus ab Angelis, Basiliani ordinis monachus, aperuit. Huic enim non laudati operis solummodo notitiam, sed Hispanæ quoque interpretationis emendationem debemus, quam ipse cum exemplari Latino, cardinalis Sirleti, ejusdem ordinis protectoris, manu subscripto, diligenter contulit, quæ interpretatio prodit Hispali anno 1615 (1). Eadem editio iterata est Matriti anno 1664 (2). Deinde Hispalensem ibidem anonymus Basilianus mendis aliquot expurgatam, anno 1699 emisit (3). Postremo idem opus ad ultimæ hujus editionis fidem expressum P. Franciscus de Bejar, Basiliani connobis Matritensis olim abbas, eadem in urbe prodire jussit (4), tum minutissimis litteris, tum minima forma sancti Benedicti Regulæ libellulum, qui in omnium manibus versatur, æmulatus.

Græcus autem liber et Hispana interpretatio hoc inter se dissident, quod ille LX tantum ἐπιτίμια contineat, etsi LX præ se fert, uno, cujus initium *Εἴ τις ἀκαίρως ἔρχεται*, in duo, nempe LI et LII distributo; hæc vero LXII: adeo quidem, ut in illo tria desiderentur, quæ in Hispana interpretatione nonum, quadragesimum, nonum numerantur. Cætera ad hanc pertinentia expendendi conferendique otium minime suppetit. Non possum tamen (quod ad Græca mss. cum Græcis excusis collata spectat) silentio prætermittere, inter pœnas a Garnerio in editione Basiliana editas desicere exemplaris nostri

¹ Rom. II, 13. ² Joan. XV, 5.

(1) Editio hæc ita inscribitur: *Compendio de la Regla de nuestro P. S. Basilio Magno, arzobispo de Cesarea de Capadocia, y patriarca de todas las religiones. Recopilada por el cardenal Besarion Nisseno, por mandado del papa Eugenio quarto. Año 1615. Impreso en Sevilla, por Clemente Hidalgo, in 4, præfixa ejusdem sancti Patris imagine æri incisa. Accedit commentariolus sic inscriptus: Modo de dar el habito a los novicios, conforme a la religion de nuestro Padre S. Basilio.*

(2) Eodem titulo, Año 1664. En Madrid: Por Domingo Garcia Morrás, in 4, cui subnectitur alter hic libellus: *Modo de dar el abito a los novicios, conforme a la religion de nuestro Padre S. Basilio el magno.* Hujus pag. 36 occurrit, quod in Hispalensis editionis libro, qui præ manibus fuit, invenire non potui, P. Ludovici ab Angelis de Hispanici compendii Bessarionis emendatione testimonium hujusmodi:

El nuestro Fr. Luis de los Angeles, dñificador general de la orden de nuestro Padre San Basilio magno, doy fee, que por mandado y orden del capitulo provincial de esta provincia del Andaluzia, corregi, y enmendè el sobredicho compendio de la Regla de nuestro Padre San Basilio, confriendolo con el verdadero original Latino, firmado del cardenal Sirleto, protector que fue de nuestra religion, con-

A operam demus; siquidem, ut dicit Paulus apostolus, non auditores legis justi erant coram Deo, sed qui illam exsequuntur, justificabuntur¹. Si enim quod penes nos est facimus, Dominus quoque qui dixit: *Sine me nihil potestis facere*², gratiam cooperativam et bona efficientem super nos mittet; quæ si nobiscum operatur, cælorum regno, quodquod illud est, potiemur. Hocce enim summum est bonum ac maximopere expetendum, quia ultima est creationis spiritualis finis.

ἡμῖν ἐκχεεῖ χάριν συνεργούσαν ἡμῖν ἐγαθὰ καὶ συμπράττουσαν. Ταύτη; δὲ συνεργούσης ἡμῖν τῆς οὐρανῶν ἀναμφιβόλως ἦτις ποτ' ἐκείνη ἐστὶν ἐπιτευξόμεθα βασιλείας· ἦτις πάντων ἀγαθῶν ἐστὶν ἔσχατον, καὶ τῶν ἐφετῶν τὸ ἀκρότατον, καὶ μόνον τελικώτατον τῆς λογικῆς κτίσεως τέλος.

Secundum ascetici hujus compendii caput, seu potius primum, nisi Prologus principatum usurpasset, incipit: Δύο τάγματα εἰσι τῶν μοναχῶν· τάγμα τὸ κοινόβιον, καὶ τάγμα τῶν ἐρημιτῶν. Novissimum, quod Ἐπιτίμια complectitur, desinit: Εἴ τις πέμπει τι εὐλογίαν ἢ δέχεται τί ποτε παρεκτός τοῦ ἀρχιμανδρίτου, γενέσθω ἀπ' εὐλογίας.

Contententer rubris litteris ascriptum: Τέλος τῶν κατ' ἐπιτομήν Ἀσκητικῶν τοῦ μεγάλου Βασιλείου: hoc est: *Phis Asceticorum Basilii Magni in epitomen contractorum.*

Porro, ut de opere proxime recensito certi aliquid proferam, quod non Allatius in Italia, non Garnerius, sancti Basilii operum editor, in Gallia, non Fabricius in Germania mihi expedit, id tandem in Hispania Ludovicus ab Angelis, Basiliani ordinis monachus, aperuit. Huic enim non laudati operis solummodo notitiam, sed Hispanæ quoque interpretationis emendationem debemus, quam ipse cum exemplari Latino, cardinalis Sirleti, ejusdem ordinis protectoris, manu subscripto, diligenter contulit, quæ interpretatio prodit Hispali anno 1615 (1). Eadem editio iterata est Matriti anno 1664 (2). Deinde Hispalensem ibidem anonymus Basilianus mendis aliquot expurgatam, anno 1699 emisit (3). Postremo idem opus ad ultimæ hujus editionis fidem expressum P. Franciscus de Bejar, Basiliani connobis Matritensis olim abbas, eadem in urbe prodire jussit (4), tum minutissimis litteris, tum minima forma sancti Benedicti Regulæ libellulum, qui in omnium manibus versatur, æmulatus.

B *forme al tenor de las letras de nuestro santo Padre Gregorio XIII, felicitis memoria, dadas en primero dia de Mayo de 1574, el segundo año de su pontificado. Y por verdad lo firmè de mi nombre en 12 de Agosto de 1615 años.*

Utinam vero idem Pater, quemadmodum compendii hujus emendatorem collatoremque testatus est, ita nobis significasset, quis Swissset interpres, ex quo exemplari, Græcone, an Latino, an Italico, num excuso, num msto transtulisset. Hac profecto significatione in tanta operis ambiguitate se nobis ille præstitisset Œdipum.

(3) Eodem titulo, his tantum additis verbis: *Con el modo de dar el abito, y profession, y la instruccion de novicios. En Madrid: En la imprenta de Manuel Ruiz de Murga, año de 1669, in 8.*

(4) Hoc titulo: *Regla de monges, que escribió el patriarca de todos S. Basilio el magno, compendiada por el cardenal Besarion Nisseno, monge de la misma orden. Con licencia. En Madrid, en la imprenta de Lorenzo Mojados. Año de 1749, in 32.* Editio altera; prior, ut credo, prodit anno 1756.

Atque hic digito, quasi properante, indicare liceat mendum Nisseno pro Niceno per quatuor, quæ referimus, hujus libri editiones impune continuatum: quod sane in scriptoribus, præsertim Basilianis, demireris.

poenam xvi ab his verbis, *Εἰ τις τῆς ὑπερηβολῆς ἀκαιρῶς incipientem, et lx, ejus initium Εἰ τις ἐκδύξῃσι; contra vero, quæ apud Garnerium est lvi, et incipit Εἰ τις τετυπωμένον, in nostro desiderari. Denique sancti Basilii Constitutionum asceticarum Compendium a cardinali Bessarione confectum, et a nemine, quod sciam, nisi ab Hispano cœnobita supra laudato memoratum, nondum Græce, ac ne Latine quidem, vel Italice, licet Hispano sæpius, prodisse arbitror; neque etiam ejus bibliothecæ tenebris alterutro illo sermone descriptum lateat, nobis adhuc patet.*

ΤΟΥ ΣΟΦΩΤΑΤΟΥ ΝΙΚΑΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ

ΕΝ ᾧ ΕΓΚΩΜΙΟΙΣ ΕΤΙΜΗΣΕ ΤΗΝ ΣΥΝΟΔΟΝ ΚΑΙ ΕΜΑΚΑΡΙΣΕ ΤΟΥΣ ΕΞΑΡΧΟΥΣ ΑΥΤΗΣ
ΟΣΟΝ ΤΟ ΙΚΑΝΟΝ.

SAPIENTISSIMI ARCHIEPISCOPI NICÆNI

CONCIO

IN QUÀ SYNODUM (1) LAUDIBUS ORNAT ET EJUS PRÆSIDES, QUANTUM OPUS FUIT,
HONORIBUS CUMULAT.

(Acta conc. Florent. ap. Labb. *Concil.* XIII, 36.)

Magnarum rerum non modo exitus, cum pro A
voto successerint, sed ipsa etiam nihilo secius
exordia, cum advenerint, oblectant eos qui suam
in cas operam impendunt. Necesse est enim prin-
cipium fortasse quidem et alia quavis in re mul-
tum valere, quando a cunctis communiter sapien-
tibus totius dimidium appellatur, faciliusque est
pervenire ad finem ordiendo quam ordiri prorsus
sacordiae indulgendo. Sed plurimum in divino hoc
opere, quod nobis propositum est, valere speran-
dum, successumque prosperum promittere existi-
mandum; quod et divina freti pollicitatione Deum
in consensu nostro affore confidimus; quo quidem
præsente nihil est desperandum: et ex præteritis
magnam de futuris licet facere conjecturam. Nam
quod Ecclesiæ membra, tanto jam tempore a se
invicem disjuncta, ut ne convenire quidem ullo
modo vellent, sed vel ipsam sere vocem conve-
niendi moleste ferrent, ac in eo quod sibi noxium
erat libenter persisterent, nunc tanto utrinque
animi ardore posthabitis multis quæ impedimento
erant, illud unum enitantur, quod tendit ad con-
ciliandam pacem, qua ratione hoc non ascribat
quispiam divinæ virtuti, et proinde certissimum
bonorum omnium indicium existimet? Dies ergo
hæc est lætitiæ, estque cur exsulemus spiritu
exhilarati. Habent illustres exitus illustris exor-
dia, uberes fruges primitiæ uberes. Machinatio-

Τῶν μεγάλων πραγμάτων οὐ τὰ τέλη μόνον χωρή-
σαντα κατ' ἐλπίδας εὐφραίνουεν ἂν τοὺς πονουμέ-
νους περὶ αὐτὰ, ἀλλ' οὐδὲν ἤττον καὶ αἱ ἀρχαὶ
ἐπιστάσαι. Τὴν γὰρ τοι ἀρχὴν καὶ ἐπὶ πάντων μὲν
ἴσως τῶν ἄλλων πολὺ τι δύνασθαι ἀναγκαῖον, εἴπερ
ἡμῖσι τοῦ παντός ὑπὸ πάντων κοινῇ τῶν σοφῶν
ὠνόμασθη· καὶ ῥᾶον ἀρξαμένους ἐφικέσθαι τοῦ τέ-
λους, ἢ ταύτης τὸ σύνολον ἀψασθαι τῇ ῥαστώνῃ χα-
ριζομένους. Μάλιστα δ' ἐπὶ τοῦ παρόντος ἡμῖν
ἔργου τοῦ θεοῦ καὶ μέγα τι δύνασθαι ἐλπιστέον,
καὶ χρηστὸν ὑποτείνουσιν τέλος αὐτὴν νομιστέον·
τὸ μὲν τῇ θεῷ πεποιθόσιν ἐπαγγελίᾳ διδούσῃ θαρ-
βεῖν, ἐν μέσῃ ἡμῶν σχήσειν ἐσόμενον τὸν θεόν, οὐ
παρόντος οὐδὲν ὄλιγος ἀνέλπιστον, τὸ δὲ καὶ μέγα
τεκμήριον τῶν ἐσομένων τὸ γενόμενον ποιούμενοις.
Τὸ γὰρ τοσοῦτον ἤδη χρόνον τὰ τῆς Ἐκκλησίας μέλη
ἀπ' ἀλλήλων διεβρωγότα μηδ' ἀνέχεσθαι συνελθεῖν,
ἀλλὰ καὶ πρὸς μόνην ἴσως τὴν ἀκοὴν δυσχεραίνειν,
καὶ μένειν τὸ οἰκεῖον ἀγαπῶντα κακόν· νῦν δὲ το-
σαύτην ἀμφοῖν τοῖν μεροῖν προθυμίαν ἐγγενέσθαι,
ὥστε πολλῶν ὄντων τῶν κωλυμάτων, πάνθ' ὅμως ἐν
δευτέρῃ θεμένους μόνου γενέσθαι τοῦ συντείνοντός
πρὸς τὴν ἔνωσιν, πῶς οὐκ ἂν τις ἐπιγράψει τῇ θεῷ
δυνάμει, καὶ ἀκολούθως παντός ἀγαθοῦ θεῷ τεκμή-
ριον; Ἡμέρα τοίνυν εὐφροσύνης ἢ σήμερον, καὶ
παρέσται σκιρτῆν ἀγαλλομένους τῷ πνεύματι· λαμ-
πρὰ λαμπρῶν τῶν τελῶν τὰ προοίμια, μεγάλα με-
γάλων καρπῶν ἀπαρχαί. Τὰ μηχανήματα τοῦ ἐχθροῦ,

(1) Sessione I, Ferrarise habita.

καὶ ὃν καθ' ἡμῶν συνέβραψε δόλον, ἐκπολεμοῦντα ἀλλήλοις τοὺς φίλους καὶ ἀδελφοὺς, μᾶλλον δὲ τὰ τῆς αὐτῆς κεφαλῆς μέλη καὶ μέρη, καὶ τοῦ αὐτοῦ ποιμένος τὸ ποίμνιον, ὑπερβρεῖν ἀρχεται, καὶ διαβρεῖν τε καὶ λύεσθαι. Δὴ πρὸς μὲν ἔνωσιν σπεύδει τὰ διεστῶτα, τὰ δὲ διεβρωγῶτα πρὸς σύνδεσμον, ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἀμφοτέροι γωνίαν συνέχεσθαι παντὸς μᾶλλον καὶ βουλόμενοι καὶ εὐχόμενοι. Συνεληλύθασι γὰρ ἄμφω μετὰ τοῦ Ἰσοῦ σκοποῦ καὶ τῆς αὐτῆς προθυμίας, τῷ μὲν νικᾶν ἢ νικᾶσθαι ζητεῖν ἐκ παντὸς οὐδεμίαν ἀπονέμοντες χώραν· εἴη γὰρ ἂν οὐ μαθητῶν τοῦτο Χριστοῦ καὶ σωφρόνων ἀνδρῶν, ἀλλὰ τινῶν ἐριστικῶν καὶ πάντα σφίσι αὐτοῖς χαριζομένων καὶ ταῖς ἰδίαις ἀρέξεσι τὴν δ' ἀλήθειαν ἀνευρεῖν προθυμοῦμενοι μόνον, καὶ μετὰ μὲν ταύτης ἀγαπῶντες καὶ τὸ νικᾶσθαι, ταύτης δὲ ἀνευ καὶ τὸ νικᾶν ἀπωθούμενοι. Ὡστε τὴν μὲν ἀλήθειαν ἀναγκαζομένην ἢ παρρησιασθῆναι, καὶ πάντων κρατήσασαν περιγενέσθαι μὲν τῶν ἄλλως ἐνοχλούντων αὐτῇ, ταῖς δ' ἀπάντων ἐνοικισθῆναι ψυχαῖς· τὸ δὲ ψεῦδος ἐλαθῆναι ποιεῖ μακρὰν, τὴν μετὰ τῶν τοῦ ψεύδους ἐκγόνων εἰληχρὸς χώραν, κάκεινων κρατήσον οἱ περὶ πλείονος τὸν τοῦ ψεύδους κατέρρα ποιῶνται, ὅπ' ἐκείνῳ ἡγεμόνι τοῦ βίου πάντα ποιῶντες καὶ λέγοντες· Τί τις ἂν εἴποι τοῦ παρόντος ἀντάξιον; Τί τις ἂν ἕτερον τῶν φθασάντων εἰς Ἰσον θεῖτο τοῖς ἐνεστῶσι; Πάντα τὰ πρότερον ἀποκρύπτεται τοῖς παροῦσι, λείπεται πάντα κατόπιν, πάντα δεύτερα τῶν νυνὶ γιγνομένων. Πάντες κροτήσωμεν, πάντες εὐφρανθῶμεν τῷ πνεύματι· πᾶσιν ὁ τοῦ Σωτῆρος ὕμνος μελέτω, τὸ μὲν χάριτας ὁμολογοῦσιν αὐτῷ τῶν ἐς δεῦρο, τὸ δὲ καὶ τέλος εὐχομένοις ἰδεῖν τοῖς προοιμίαις συμβαῖνον. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ συνεισφερέτω ἡμῶν ἕκαστος πάντα τὰ κατὰ δύναμιν, καὶ ὅσα πρὸς τὸ τέλος ἐποίησιν, καὶ τὴν ἐπιχαρῆ καὶ συνοῖσοντι ἱερὰν τῶν Χριστιανῶν ἔνωσιν. Πάντων ἀπτόειον, πᾶσιν ἐγγχειριστέον μηδὲν ἔλληλοιπότας, μὴ σπουδῆς, μὴ προθυμίας, μὴ ἀγώνων, μὴ πόνων, μεμνημένους ὅτι οὐκ εὐχεσθαι μόνον δεῖον, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς ὑπηρετεῖν τῷ Θεῷ· οὐδὲ πάντα ἐλπιδέον παρὰ τοῦ κρείττονος, μηδὲν αὐτοῦ πονουμένους. Εἴη γὰρ ἂν τοῦτο γε ἐναντίον οἷς δεόμεθα, εἰ συλλήπτορα μὲν αὐτὸν σχήσειν εὐχολομεθα, ἡμεῖς δὲ μηδὲν ἡμῶν αὐτῶν ἔργον παρασχοίμεθα ἄξιον λόγου, ᾧ καὶ συλλήψαιτο· οὕτω γὰρ ἂν αὐτὸν τε μᾶλλον ἔξομεν ἡμῖν συλλαμβανόμενον, ῥᾶθόν τε πρὸς τὸ τέλος καὶ εὐοδώτερον ἀφιξόμεθα. Ὁ καὶ γένοιτο, Θεὲ Σῶτερ, ἐπιστάντας τῇ ἡμέρᾳ ἐκεῖνη κροτήσαι σοι τὸ ἐπινίκιον καὶ χαρμόσυνον, ὅφ' ἐνὶ μὲν ὑπηχομένους καὶ τῷ αὐτῷ πνεύματι, ταυτὸ δὲ μέλος ἀποδιδόντας, καὶ τὴν αὐτὴν ἡρμοσμένους ἀρμονίαν, ὑπὸ σοὶ μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ κεφαλῇ καὶ ζῆν, καὶ κινεῖσθαι, καὶ πνεῖν, ταυτὸ φρονούοντας, ταυτὸ φθεγγόμενους, ἀλλήλοις ὄντας ταυτὸ. Χριστὲ βασιλεῦ, ἕνα ἐφ' ἡμᾶς βασιλέα καὶ τὸν αὐτὸν σε καὶ θέλομεν καὶ εὐχόμεθα, οὗ τῷ τιμίῳ ἐξηγοράσθημεν αἵματι, ὃς λύτρον ἀνθ' ἡμῶν πεπραμένον ὑπὸ τὴν ἀμαρτίαν σαυτὸν ἔδωκας, ὃς ἡμᾶς κατεχομένους ὑπὸ τοῦ τυράννου ἀφήρπασας. Ἐν οὖν καὶ ἡμᾶς

nes inimici, dolusque contra nos ab eo consutus, per quæ amici et fratres, imo vero ejusdem capituli membra et partes et unus ovile pastoris inimicitias susceperunt, defluere incipiunt, dilabi atque dissolvi. Jam enim disjuncta copulati, interrupta rursus coherere festinant; estque illis optatissimum, et votis omnibus expetendum, eodem angulo conjungi ac contineri. Etenim utraque pars eodem proposito parique studio convenit, nullum plane locum voluntati illi relinquentes, quæ vincere aut vinci studet: id enim non discipulorum Christi et moderatorum hominum, sed contentiosorum fuerit ac sibi suisque cupiditatibus penitus indulgentium: verum unius veritatis adinveniendæ affecti desiderio, cum qua et vinci cupiant, sine qua vel vincere nolint. Jam enim necesse est veritatem palam dilucidari, et prævalere omnibus, devictis iis quæ frustra illi obstrepunt, et sese in omnium animos insinuare: mendacium vero procul abigi, nactum loca illa, in quibus versantur filii mendacii; et regnans in iis qui pluris faciunt mendacii patrem, sub illo vitæ duce agentes omnia ei dicentes: Equis præsentis negotio dignum quidpiam eloqui valeat? equid ex rebus ante gestis conferri possit cum præsentibus? Præterita omnia præsentibus obruuntur, cedunt omnia, inferiora sunt omnia iis quæ jam sunt. Plaudamus omnes, letemur omnes spiritu, canant omnes Salvatori hymnum, tum ut ob collocata beneficia illi gratiæ agantur, tum ut nostris precibus congruens principio finis concedatur. Verum quisque etiam nostrum de suo conferat omnia quæcumque pro viribus poterit, et conducunt ad finem et sacram Christianorum consociationem, rem adeo decoram et utilem: tentanda omnia, experiunda omnia, parcendum nulli non studio, non diligentiæ, non sudoribus, non laboribus; illudque memoria repetendum, oportere non solum preces fundere, sed nostrum etiam Deo ministerium offerre. Neque enim a Deo speranda sunt omnia nihil nobis elaborantibus: nam precibus nostris id esset contrarium, si Dei quidem imploremus auxilium, nihil vero præstetur a nobis dignum cui se Deus præbeat adiutorem. Ita enim magis et ipse nobis opitulabitur, et nos ad finem facilius expeditiusque perveniemus. Quod utinam eveniat, Deus Salvator, et videamus illum diem quo tibi victoriæ lætitiæque hymnum canamus, in uno eodemque spiritu concinentes, ut unus efficiatur concentus, et in unam convenientes harmoniam, sub uno eodemque te capite vivamus, moveamur, spiremur, idem sentiamus, idem loquamur, idem simus. Christe rex, unum te nobis regem volumus et optamus, cujus pretioso redempti sumus sanguine, qui te pro nobis sub peccato venditis pretium redemptionis tradidisti, qui nos a tyranno oppressos eripuisti. Unum quoque partes ambas ovile tibi efficias, ne patiaris tuos inter se dissidere, ne projicias in unum inter se bello flagrantem; quin

imo ne partem alteram projicias, alteram vero tibi asciscas. Pro utrisque te ipsum profudisti; sanguis tuus pretiosus qui effusus est, partis utriusque fuit lavacrum: nunc ergo sit etiam favor tuus nobis communis; communem utrisque feropeni, trahere ad te ipsum utrosque, unum eundemque te finem constituens, nos vero proportionem inter nos et charitate mutua conjungens, et nulla ratione permittens, ut sit inter nos dissidium ac disjunctio; ex quo fiat necessarium, ut potiri sine non liceat ex duabus certe partibus alteri. Spiritus sancte, charismatum fons, spiritus sapientie, spiritus intellectus, spiritus timoris Dei, de quo et cum quo propositum est Ecclesie hoc certamen, omnem a nobis superbiam abigas cogitationem, Dei vero timorem omnium nostrum animis inferas, intellectum nobis et sapientiam donans; atque una cum nobis omnibus in certamen pro te susceptum descendens, veritatem omnibus patefacias, ut qui non modo sis et voceris Spiritus veritatis, sed etiam illud tibi vindicaris, ut omnem nobis veritatem annunties, secundum veracem et nullo modo deficiente veritatis vocem. Deus ipsa Trinitas, quæ ineffabilibus modis omnia produxisti, et continens omnia et providentia regis, tuum opus est homo, post omnia quidem fortasse alia, sed ut sit ante omnia visibilia, productus; hoc etiam, ut ego quidem arbitror, eximio regioque honore affectus, ut in vitam ingrederetur cum parata jam bona ac præsto essent. Huic sæpe tu quidem, imo vero semper ne desint quæ ad corpus spectant et presentem vitam tua providentia prospicis: sed non minori gubernatione consulis, ut habeat quæ ad statum animæ pertinent, quibus illa melior fiat: cujus proprium bonum est veritas, et nequaquam hallucinari in iis in quibus summa rerum consistit, quippe cum id sit omnium quæ habemus atque habituri sumus, optimum ac divinissimum. Id nunc etiam nobis concede, et tribue ut illam inter nos habeamus, et comparentem amplectamur. Ignoscas vero interim, si qua ex parte inviti aberramus ab ea, et præsertim ubi de te agitur, qui non modo ipse pervestigationem effugis ac perscrutationem, sed et ex his quæ creasti, pleraque, cum tamen tenui quadam atque umbratili plane ratione divinam tuam imaginem referant. Adhuc supplicantibus, te quo nobis vice ducem, quæ ducit ad te solum verum Deum, sequentibus præbe. Et quemadmodum ipse cum hypostasibus sive personis tria sis, unam et eandem habes substantiam et naturam, personarum numero nihil obstante huic identitati; ita nos, etsi multi diversarumque nationum simus, jam vero subseminante inimico, diversæ etiam, prohi dolor! opinionis et fidei, diversitate hac sublata, unum ut simus atque idem omnes effice, idem credentes, idem de te opinantes; nihilque obstat quominus unum simus, idemque de te sentiamus, non diversitas generis, non numerus et frequentia hominum.

A αὐτὸς ἀμφω σαυτῆρ ποιμνιον ἐργασαι, μὴ ἀνέχου διττημένων τῶν σῶν, μηδὲ πρόει πολεμοῦντας ἀλλήλοις· μάλλον δὲ μὴ θατέρους μὲν πρόει, ἀντιποιοῦ δὲ θατέρων· ὑπὲρ ἑκατέρων προῆκας σαυτὸν, τὸ τίμιον ἀϊμά σου τὸ χυθὲν ἀμφοῖν ἐγεγόνει λουτήριον. Κοινήν οὖν ἡμῖν καὶ τὴν παρὰ σαυτοῦ ῥοπήν ταυῶν χάρισαι, κοινῶς ἀμφοτέροις προσθέμενος, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλκύσας ἡμᾶς ἀμφοτέρους, πρὸς ἕν μὲν καὶ τὸ αὐτὸ τέλος τάξας σαυτὸν, ἐν ἀναλογία δὲ ἀλλήλους ἡμᾶς καὶ σχέσει τῆ πρὸς ἀλλήλους, μὴ συγχωρήσας ἀπαρτεῖς ἀλλήλων εἶναι καὶ διεστῶτας, κἀντεῦθεν ἐξ ἀνάγκης καὶ τοῦ τέλους ἀποτυγχάνοντας πάντως γε τοὺς ἑτέρους. Τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἡ τῶν χαρισμάτων πηγὴ, πνεῦμα σοφίας, πνεῦμα συνέσεως, πνεῦμα φόβου Θεοῦ, ὑπὲρ οὗ καὶ μεθ' οὗ ὁ προκειμένος ταῖς Ἐκκλησίαις ἀγῶν, ἀπελάσαις μὲν ἀφ' ἡμῶν πάντα λογισμὸν ὑπερήφανον, φόβον δὲ Θεοῦ ταῖς ἡμετέραις ἀπάντων ἐνθειῆς ψυχαῖς, σύνεσιν τε καὶ σοφίαν ἡμῖν χαρισάμενον, καὶ μεθ' ἡμῶν ἅμα πάντων τὸν ὑπὲρ σαυτοῦ διενεγκὸν ἀγῶνα, ἀναφῆναις τὴν ἀλήθειαν ἅπασιν, ἅτε μὴ τῆς ἀληθείας ἐν μόνον καὶ καλούμενον Πνεῦμα, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν ἡμῖν τὴν ἀλήθειαν ἀναγγέλλειν ἔργον πεποιτημένον, κατὰ τὴν τῆς ἀληθείας φωνὴν τὴν ἀληθῆ τε καὶ ἀπαράγραπτον. Ὁ Θεὸς ἡ Τριάς, ἡ πάντα μὲν παραγαγούσα λόγοις ἀρρήτοις, πάντα δὲ συνέχουσα, καὶ προνοουμένη, καὶ κυβερνώσα, σὸν ἀνθρώπος ἔργον, μετὰ πάντα μὲν ἴσως τὰ ἄλλα, πρὸ πάντων δὲ ὅμως τῶν ὀρωμένων ὑπάρξας, ἐξαιρετον καὶ τοῦτο σχῶν καὶ βασιλικὸν οἶμαι, ἐτοιμοῖς καὶ προκειμένοις τοῖς ἀγαθοῖς εἰσελθεῖν εἰς τὸν βίον. Τούτου πολλάκις μὲν ἢ μάλλον δεῖ τὰ σωματικὰ δὴ ταῦτα καὶ συντείνοντα τῆ παρούσῃ ζωῆ προνοῆ, οὐχ ἦττον δὲ καὶ ὅσα εἰς τὴν ψυχῆς κατάστασιν ἀφορᾷ καὶ βελτίωσιν· τῆς ἴδιον ἀγαθὸν ἢ ἀλήθειαν, καὶ τὸ μὴ πλανᾶσθαι περὶ τὰ καίρια, ὡς τοῦτο δὴ, ὧν ἔχομέν τε καὶ ἐξοίμεν, τὸ ἄριστον καὶ θεϊότατον. Τοῦτο δὴ καὶ νῦν ἡμῖν πρυτανεύσας, χορηγήσας συνεῖναι τε αὐτὴν, καὶ ἀναφανείσαν ἀσπάσασθαι, συγγνοῦς μὲν, εἰ τι αὐτῆς ἀμαρτάνομεν οὐχ ἔχόντες, καὶ μάλιστα ἐν τοῖς περὶ σαυτοῦ λόγοις, ὅς οὐκ αὐτὸς μόνον ἀνεξιχνίαστός τε καὶ ἀνεξερεύνητος ὑπάρχεις, ἀλλὰ καὶ τῶν σῶν δημιουργημάτων τούτων τὰ πλείονα, καίτοι ἀμυδρὰ ὄντα τῆς σῆς θείας εἰκόνο· ἀπηχῆματα, καὶ οἶον σκιαί τε καὶ εἰδῶλα· ἐπινεύσας δὲ δεομένοις, καὶ τῆς εἰς σὲ φερούσης τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεὸν ἠγοούμενος ἐπομένοις. Καὶ ὡσπερ αὐτὸς τρία ταῖς ὑποστάσεσιν ὧν εἴτε προσώποις, μίαν καὶ τὴν αὐτὴν σώζεις οὐσίαν καὶ φύσιν, οὐδὲν τῆ ταυτοῦτητι ταύτη προσισταμένου τοῦ ἀριθμοῦ τῶν προσώπων, οὕτως ἡμᾶς, πολλοὺς μὲν ὄντας καὶ διαφόρων γενῶν, ἤδη δὲ τοῦ ἐχθροῦ ὑποσπείραντος, οἶμοι! καὶ δόξης καὶ πίστεως, ταύτην μὲν ἀνέλοις τὴν διαφορὰν, ἐν δὲ καὶ ταυτὴν ἐσομένους ἀποδείξαις τῆ πίστει καὶ τῆ δόξει τῆ περὶ σοῦ, οὐδενὸς πρὸς τὸ ἐν εἶναι καὶ ταυτὰ φρονεῖν περὶ σοῦ προσισταμένου, οὐ τῆς τῶν γενῶν ἑτερότητος, οὐ τοῦ τῶν σωμάτων ἀριθμοῦ τε καὶ πλῆθους.

B**C****D**

537

Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἡμῖν ἠύχθω. Ὑμεῖς δὲ τί φατε, ἅ
οἱ τὴν ἱερὰν ταύτην σύνοδον συγκροτοῦντες, οἱ τοῦ
πράγματος ἡγεμόνες, οἱ πολλὰ μὲν ἡγωνισμένοι,
πολλὰ δὲ καὶ πολλακίς εὐξάμενοι ταύτην ἰδεῖν τὴν
ἡμέραν, ὡς ἤδη καὶ τῶν μελλόντων ἐσομένην προάγ-
γελον, τὴν αὐτὴν καὶ ἀρχὴν τῶν πραγμάτων, καὶ
τοῦ τέλους κήρυκα διαπρύσιον; Τίς ἀξίως ὑμᾶς
μακαρίσει; τίς δ' εὐφημήσει δεόντως, ἤδη τῶν πό-
νων ὑμῶν ὄρωντας τοὺς καρποὺς ἀναθάλλοντας;
Μακαριώτατε Πάτερ, νῦν δυτως ὑπάρχεις μακά-
ριος, καὶ ἔτι μάλλον ἔσῃ, ἐπειδὴν Θεοῦ ἡγουμένου
εἰς τέλος καταντήσωμεν, οἳ ἂν ἐκεῖνος ἡμῖν ἡγή-
σαιτο. Πολλὰ σοι παρὰ Θεοῦ κέσεται ἄθλα τὴν ἀγίαν
αὐτοῦ Ἐκκλησίαν ἐνώσαντι. Μέγα ἔσῃ πεποιθῶς
ἔργον, εἰ διαγένοιο μέχρι τέλους ἐγκαρτερῶν, καὶ
πάντα μὲν ἐξαίρων ἐκ μέσου τὰ σκάνδαλα, εἰρήνην
δὲ καὶ ὁμόνοιαν ἀντεισάγων. Πολὺν ἔθου ζῆλον, πολ-
λὴν μέριμναν, μεγάλην ἀγρυπνίαν τε καὶ φροντίδα,
συναγαγεῖν μὲν τὰ τοῦ Χριστοῦ πάντοθεν τέκνα,
συνδιασχεψαμένους δ' ἀλλήλοις ἀδελφικῶς τε καὶ
πνευματικῶς συνελθεῖν εἰς ταυτὸ περιγενομένης
τῆς ἀληθείας. Οὐδεὶς ἄλλως ἐρεῖ, πάντες ἴσασιν, ἐγὼ
σοι καὶ πάντες μάρτυρες τούτου. Ἀλλὰ δεῖ καὶ
πρὸς τὸ τέλος ἀποσκοποῦντα, πάντα πρὸς ἐκεῖνο
καὶ τάξει καὶ πράξει προμηθούμενον, ὅπως ἂν ᾖ
ἐν ἀρχαῖς εὐφροσύνην καρπούμεθα, καθ' ὅσον αὐ-
ξανομένη τε καὶ προβαίνουσα πολλαπλασιασθῆ που
περὶ τὰ τέλη, καὶ εἰς τὸν ἔσχατον ἀφίκοιτο ὄρον. Εἰ
λαμπραὶ αἱ ἀρχαί, καὶ τοιαῦτά γε τὰ προίμια,
λόγισαι ποῖον ἔσται τὸ τέλος συμβαῖνον τοιαύταις
ἀρχαῖς. Πόσου δὲ τεύξεται μακαρισμοῦ καὶ ἐπαί-
νων, ὄσης εὐφημίας, ὅσων στεφάνων, ὅς καὶ τοσαύ-
τας μὲν προκατεβάλετο φθάσας ἀφορμὰς τῶν πρα-
γμάτων, τοσαῦτα δ' ἔτι καταβαλεῖται; Ἐχεις ἐνταῦθα
συλληψόμενόν τε καὶ ἐψόμενον, ἐφ' οἷς ἅπασιν δέον,
τὸν υἱόν τε καὶ βασιλέα τὸν εὐσεβέστατον καὶ γα-
ληνότατον καὶ φιλόχριστον· ὅς πολλῶν ὄντων οἷς
κεκόσμηκεν ἑαυτὸν ἀγαθοῖς, ἐξαίρετον ἔχει τὸν περὶ
Θεοῦ καὶ τοῦ καλοῦ ζῆλον καὶ τὸν ὑπὲρ τῆς εὐσε-
βείας ἀγῶνα· ὅς ἡλικιωτίν ἔχων τὴν ἱερὰν ταύτην
τῆς ἀγίας τῶν Ἐκκλησιῶν ἐνώσεως ἔφεσιν, οὐ διε-
λίμπανε σπουδῇ μὲν ἀνερευνῶν τοὺς καιροὺς οἳ πρὸς
τοῦτο συνοίσουσι, σοφίᾳ δὲ γνοὺς καὶ εὐρίων καὶ φα-
νέντα ἀρκάσας, καὶ ἐς τόδε δὴ τὸ ὀρώμενον προα-
γαγὼν τὰ τοῦ πράγματος· ὅς πρὸς ἐν τούτῳ τὸ
ἀγαθὸν ἀποθλέπων, καὶ ταύτης ὅλος γεγωνῶς τῆς
ἐφέσεως, κατεφρόνησε μὲν κινδύνων, ὑπερεῖδε δὲ
τρυφῆς καὶ ἀνέσεως, κατεφρόνησε δὲ τοσοῦτου πε-
λάγους τε καὶ κυμάτων ἴσα κορυφουμένων καὶ
ὄρεσι, προήκατο δὲ γε ζωῆν τε καὶ βίον καὶ αὐτὴν
τὴν πατρίδα ὑπὲρ τοῦ γενέσθαι συνεργὸς τῷ Θεῷ,
καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ πρυτανεῦσαι εἰρήνην, ἧς οὐ τρέ-
φιμος μόνον, ἀλλὰ καὶ πρόβολος εἶναι καὶ σπουδάζει
καὶ ἐπηγγείλατο. Οὐκ ἀπολειψθήσεται τῆς ἰσῆς σοι
προθυμίας οὐδ' ὁ ἱερὸς καὶ σεβάσμιος πατριάρχης,
ὁ γῆρας μὲν ὑποφαίνων βαθύ, καὶ κεκμηκῶς ἤδη
τῷ σώματι, ψυχὴν δὲ πλουτῶν νεάζουσαν τοῖς κα-
λοῖς καὶ τῷ πνεύματι ζέουσαν, καὶ πολλὰ μὲν ἐφι-
μένην, πολλὰ δ' εὐχαμένην ἀξιωθῆναι ὑπουργῆσαι

Sed haecenus preces. Vos autem quid dicitis, qui
sacram hanc synodum celebratis, qui rei agendae
praestis, qui multos suscepistis labores, et multa
saepenumero vota fecistis, ut diem hunc videretis,
quasi jam praenuntium futurorum, qui simul et re-
rum initium, et finis praeco esset clarissimus? Quis
aeque ac deceat beatos vos praedict, quis satis
idoneis vos officiat laudibus, qui laborum vestro-
rum fructus jam pullulare videtis? Beatissime Pater,
revera nunc es beatus erisque multo beatior cum,
Deo duce, ad finem pervenerimus, quem nobis dux
ipso concesserit. Multa tibi erunt a Deo reposita
praemia, si sanctam ejus Ecclesiam ad unitatem
reduceris: magnum opus praestiteris, si usque ad
finem perseveraveris: si scandala quidem e medio
sustuleris, pacem vero induxeris et concordiam.
Multum adhibuisti zelum, multam sollicitudinem,
multum evigilasti, multas curas contulisti ad congre-
gandos undique Christi filios, ut fraterno ac spiri-
tuali affectu communi deliberatione habita, victri-
com sequendo veritatem, in unam eant sententiam.
Nemo id negat, notum est omnibus; testes hujus
rei sumus tibi ego et omnes. Sed oportet etiam
spectare finem, consilioque tuo ad illum et agere
et dirigere omnia: ut laetitia, quam in praesenti
percipimus, paulatim crescendo progressusque fa-
ciendo, multiplicetur ad finem atque ad ultimum,
perveniat cumulum. Si splendida initia et talia sunt
exordia, considera qualis erit finis hujusmodi prin-
cipiis congruens. Quantis vero fausta precantium
votis ac laudibus, quam laetis celebrabitur vocibus,
quantas adipiscetur laureas, qui tanta jam rerum
fundamenta jecit et praeterea jactet? Habes hic,
qui suam tibi det operam, teque subsequatur qua-
cunque opus in re fuerit, filium et imperatorem,
piissimum et serenissimum et Christi amantem, qui
cum multis seipsum bonis ornaverit, praecipue ta-
men Dei et honestatis zelo certandique pro pietate
studio flagrat: qui ab ineunte aetate insitum habens
sacrum hoc desiderium sanctae unitatis Ecclesia-
rum, nunquam intermisit studium inquirendae op-
portunitatis ad conficiendum hoc negotium; quam
etiam prudenter cognitam et inventam, ut visa est,
arripuit, remque in eum statum perduxit in quo
nunc conspicitur; qui, ad hoc unum bonum spe-
ctans, totusque in hoc desiderium incumbens, pe-
ricula pro nihilo duxit, delicias contempsit et otium;
tam vastum pelagus et undas instar montium in-
tumescentes despexit; vitam et opes projecit ac
ipsam patriam, ut Dei fieret cooperator, et pacem
Ecclesiae conficeret, cujus non modo alumnus, ve-
rum etiam propugnator esse et studet et pollicitus
est. Pari tibi studio praesto erit sacer ac venerabi-
lis patriarcha, qui senio quidem confectus est et
effeto jam est corpore, sed pollet ad praecleara qua-
que juvenili animo, fervetque spiritu; et magis
quidem ardet desiderio, multa vero edidit vota, di-
gnus ut fiat qui huic operi suam operam navet:
atque ob id fortasse praesentibus oblectatur, ut

libenter commoratur in corpore, ut divinum hoc opus ad bonum exitum perducatur, extra quem valde graviter ferret illi animus inhabitationem corporis, ut jam consumpti. Omnes suam tibi præbent operam ad finem et opus hoc arduum: nemo quidem magis exoptat sine hoc optatissimo: illum spectamus omnes, vehemens illius amor inflammat omnium animos, omnes propterea e longe dissitis regionibus convenimus: propterea in aliena regione peregrinamur, homines partim e media ipsa Græcia, partim ex ultimis orbis ad septentrionem atque ad orientem maxime vergentibus plagis hanc ipsam in Italiam navibus advecti.

Ne ergo tam multorum studio prævaleat hostis; nequaquam fiat hoc, Salvator Deus: ne tantus noster conventus, tam frequens, tam multo ante meditatius, tam multis annis consideratus, tam multis laboribus multoque studio habitus, ejus opera sit frustra. Non est hoc sapientum divinorumque hominum, eorumque qui sermones suos norunt. Qui iudicio disponere. Alios adoriatur hostis, aliis devictis insultet, nos autem nequaquam attingat. Spiritibus armis ipsi nos armemus hosti obviam ituri. Induamur loriceam justitiæ et galeam spiritus, ac duce nobis Dei verbo irruamus in hostes; subsistamus autem quocumque illud nos duxerit, destruentes omnem altitudinem extollentem se adversus gloriam Dei, omnem cogitationem superbam et gloriolæ avidam; humilitatem vero Deique timorem adhibentes ad obeunda certamina, illumque præ oculis habentes, utque ad illum perveniamus contendentes, nonnunquam vincere quoque bene potius volentes, quam vincere in omnibus male; cum ratio boni non solum in eo insit, si quis victoriam obtineat, cum habeat a se veritatem; sed nihilominus in eo etiam idem boni modus servetur, si quis bene succumbat, quod periinde censetur ac vincere. Quanquam dixerit fortasse quispiam, majus etiam hoc esse priori illo bonum, quando unicuique conducit magis, ipsum afflicti beneficio, quam afflicere alium: et audire potius, quam aliis dicere: et liberari ab errore, quam liberare. Invictissime imperator, jam res est in cardine, venitque tempus quod jam diu exoptasti. Da ergo Deo gloriam et collauda eum; illius hoc opus est, ille tibi hanc iniecit cogitationem, tantum instillando amorem: illo quoque opitulante res ad hunc statum perducta est. Si igitur ob ante acta quidem magnas ei gratias habuerimus, pro futuris vero toto animo preces effuderimus, rem certe ei nobis et opere quod propositum est dignam effecerimus, nobisque proptium magis ipsum reddiderimus, si nos votis nostris dignos præstemus, dum et de præioritis ingrati non erimus, nosque ipsos et negotium totum in eum rejecerimus, omni nostra spe et sollicitudine collocata in eo: quippe cum ipso is sit a quo nutriendi sumus cœlesti ac divino alimento, sine quo non vivet homo. Et quemadmodum nunc usque non destitisti tum precibus a Deo auxilium ef-

τῆδε τῆ ἔργῳ, καὶ διὰ τοῦτ' ἴσως χαίρουσαν τοὺς παροῦσι, καὶ ἐνασμενίζουσαν τῆ σῶματι, ἵνα τέλος ἐπενέγκῃ τῆ θεῶν τούτῳ ἔργῳ χρηστὸν, ὡς ἀνευ γε τούτου καὶ πάνυ ἂν ἀχθεσθησομένην τῆ σκῆνῃ ὡς ἤδη καμόντι. Πάντες σοι συλλήφονται τοῦ σκοποῦ καὶ τοῦ παρόντος ἀγῶνος· οὐδεὶς ἄλλο τι μᾶλλον ἐπιθυμεῖ τοῦ ἐφετοῦ τούτου τέλους· πρὸς τοῦτο βλέπομεν πάντες· ἐκείνου πάντων τὰς ψυχὰς ἔρω· ἀναφλέγει σφοδρὸς· διὰ τοῦτο μακρόθεν πάντες συνήλθομεν· διὰ τοῦτο ἐπ' ἀλλοδαπῆς διατρίβομεν, ἀνθρώποι οἱ μὲν ἐκ μέσης αὐτῆς τῆς Ἑλλάδος, οἱ δ' ἐκ βορειωτάτων τε καὶ ἀνατολικωτάτων τῆς οἰκουμένης πεπλευκότες εἰς Ἰταλίαν αὐτήν.

Μὴ δὴ τοσοῦτων σπουδῆς ὁ ἐχθρὸς περιγένοιτο, μὴ, θεὲ Σῶτερ· μὴ ματαιώσῃς τὴν τοσαύτην ἡμῶν τοσοῦτων γε ὄντων, οὕτω μεμεριμνημένην, οὕτω πολυετῆ, οὕτω πολλοῖς κόνοις καὶ πύλλῃ σπουδῆ καταρρωθεῖσαν συνέλευσιν. Οὐ πρὸς ἀνδρῶν τοῦτο σοφῶν τε καὶ θεῶν, οὐδὲ τοὺς λόγους εὐθύνοιεν εἰδύτων ἐν κρίσει. Ἄλλοις ὁ ἐχθρὸς ἐπεμβαίνεται, ἄλλοις ἐπιχειρέτω νικῶν, ἡμῶν δὲ μὴ προσάψαιτο. Τοῖς πνευματικοῖς ὅπλοις ἡμᾶς αὐτοὺς καθοπλισώμεν ἀντιστησόμενοι τῆ προλεμῆ· ἀναλαβόμεθα θώρακα δικαιοσύνης, καὶ περικεφαλαίαν τοῦ πνεύματος, καὶ τοῦ τοῦ θεοῦ ῥήματος ἡμῖν ἡγουμένου ἐπίσωμεν κατὰ τῶν πολεμούντων· καταπαύσωμεν δὲ οἱ ἂν ἡμῖν αὐτὸ ὑψηλοῖτα, καθαιρούντες πᾶν ὕψωμα ἐπαιρόμενον κατὰ τῆς τοῦ θεοῦ δόξης, πάντα λογισμὸν ὑπερήφανον καὶ κενόδοξον. Ταπεινώσει δὲ καὶ φόβῳ θεοῦ χρώμενοι συνεργῶ πρὸς τοὺς ἀλλοί, κάκεινον πρὸς θρησκαμῶν θέμενοι, καὶ πρὸς ἐκεῖνον ἐπειγόμενοι φθάσαι· ἔστιν οὐ καὶ νικᾶσθαι καλῶς μᾶλλον ἐθέλοντες, ἢ νικᾶν ἐν πᾶσι κακῶς· ἄτε δὴ μὴ τοῦ περιγίνεσθαι μόνον, ὅταν μεθ' ἑαυτοῦ τῆ ὁδὸς ἔχη, τὸν ἀγαθοῦ σώζοντος λόγον, ἀλλ' οὐδὲν ἤστον καὶ τοῦ ἠττάσθαι καλῶς ταυτὸ τοῦ καλοῦ σώζοντος μέτρον, καὶ ἐν ἴσῳ τοῦ κριτεῖν κρινόμενου. Καίτοι φαίη τις ἂν ἴσως καὶ μείζον ἀγαθὸν εἶναι τοῦτο τοῦ πρότερον, εἴπερ λυσιτελέστερον τῆ παντὶ αὐτῶν ἀγαθὸν τι παθεῖν ἢ ἄλλον ποιῆσαι· καὶ μᾶλλον ἀκοῦσαι ἢ φᾶναι ἐτέροις· καὶ πλάνης ἀπαλλαγῆναι ἢ ἀπαλλάξαι. Κράτιστε βασιλεῦ, ἐπ' αὐτῆς τῆς ἀκμῆς ἦκε τὰ πράγματα, καὶ ἔν ἐκ μακροῦ χρόνον ἐπόθεις, ἐπέστη. Λοιπὸν ὁδὸς δόξαν τῆ θεῶ, ἀῖνον ἀπόδος αὐτῆ· ἐκείνου τοῦτ' ἔργον· ἐκεῖνος γὰρ σοι κατὰ νοῦν τοῦτ' ἐνέθηκε τὸν τοσοῦτον ἐνεὶς ἔρωτα· ἐκείνου καὶ συλλαβομένου ἐς τόδε ἀφίκετο. Εἰ δὴ τὴν μὲν ἀξίαν αὐτῆ χάριν περὶ τῶν φθασάντων εἰσόμεθα, περὶ δὲ τῶν μελλόντων πάση ψυχῇ δεησόμεθα, ἀξία δράσομεν καὶ ἡμῶν αὐτῶν καὶ τοῦ ἔργου τοῦ προκειμένου, καὶ μᾶλλον ἐλεωσόμεθα ἀξιόους ἡμᾶς αὐτοὺς τῶν ἡγμένων δεικνύντες, οἷς τε περὶ τὰ φθασάντα οὐκ ἀγνωμονήσομεν, οἷς τε ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ τοῦ ἔργου τὸ πᾶν εἰς αὐτὸν ἀναθήσομεν, πάσας ἡμῶν ἐπ' αὐτὸν ἐπιρρίπτοντες τὰς ἐπιβὰς τε καὶ μερίμνας, ὡς αὐτοῦ ὄντος τοῦ ἡμᾶς διατρέφοντος τροφήν τὴν θεῶν τε καὶ οὐράνιον, ἧ· ἀνευ οὗ ζῆσεται ἄνθρωπος. Ὡς περὶ δὲ διατετέλεκας μέχρι τοῦ νῦν, τὸ μὲν τι εὐχόμενος τῆ θεῶ καὶ τῆς αὐτοῦ

συμμαχίας δεόμενος, τὸ δὲ τι πράττων καὶ αὐτὸς Ἀ
 τὰ εἰκότα, οὕτω καὶ τὸ ἀπὸ τοῦδε πολλῷ μᾶλλον,
 ὅσῳ φθάνομεν πρὸς τὸ τέλος, προθυμότερός τε σαυ-
 τοῦ φάνηθι, καὶ τὸ μὲν τι ἐπικαλοῦ τὸν Θεόν, τὸ
 δὲ τι καὶ αὐτὸς πράττε, μὴ νύκτωρ, μὴ μεθ' ἡμέ-
 ραν παυόμενος, ἕως ἂν εἰς ἀγαθὸν κανταντήσῃς
 τέλος, καὶ τοῖς λογισμοῖς εὖροις ἀνάπαυσιν. Ἐὰ
 βία ποι φερόμενα καὶ ὅσα τὸ ἐνδόσιμον τῆς κινή-
 σεως εἰλήχασιν ἔξωθεν, σχολαιότερον φέρεται περὶ
 τὸ τέλος γυνόμενα· ὅσα δὲ φύσει καὶ οἰκοθεν, ταῦτά
 γε θᾶπτον κινεῖται πλησιάζοντα πρὸς τὸ τέλος. Καὶ
 σὺ δὲ περὶ τὰγαθὰ, τῶν κεφάλαιον ἢ παροῦσα ὑπό-
 θεσις, οἰκοθεν καὶ ὡσπερ φύσει κεκινημένος, μὴ τὸ
 πρότερον πάθῃς, ἀλλὰ θᾶπτον τυχεῖν ἐπιέμενος τοῦ
 οἰκείου σοι τέλους· οἰκείον γὰρ τὰγαθῷ τὸ χρηστὸν
 ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς τέλος· σαυτὸν τε καὶ ἡμᾶς πάντας
 ποιεῖ προθυμότερους, παρακελευόμενός τε καὶ ἐπι-
 κελευόμενος ἅπασιν· καὶ τὸν μακαριώτατον δὲ πα-
 τέρα, εἴ τι τῷ γήρα κάμοι, ἐνδιδοὺς καὶ τῷ χρόνῳ
 καὶ τοῖς νοσήμασιν, ὑπομίμησκει καὶ διανίστα τὸ
 μὲν λόγοις προτρεπτηρίοις, τὸ δ' ἔργοις αὐτοῖς
 σαυτὸν ἐνεργῶν παρεχόμενος. Πάντως αἰδέσεται βα-
 σιλέα προτρέποντα, τῶν πραγμάτων ἐπιμελέστερον
 ἀνθαψάμενος· σὺν τε τῷ θειοτάτῳ ἡμῶν καὶ ἱερῷ
 πατριάρχῃ, τοῖς τ' αἰδεσιμωτάτοις τῆς ἀγίας Ἐκ-
 κλησίας λογάσι, καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις,
 τέλος ἀγαθὸν ἐπιθήσουςιν ὑφ' ἡγεμόνι Θεῷ. Ὁ γέ-
 νοιτο πάντα ἰδόντας ἡμᾶς, καὶ τῆς τελευτέρας
 ἀπολαύσαντας εὐφροσύνης, καὶ πνευματικῆς ἐμφο-
 ρηθέντας χαρᾶς καθαρώτερον ἐπὶ τε τὸν τοῦ μακα-
 ριωτάτου πατρὸς αἶνον, καὶ τὴν τῆς ἀγίας σου βα-
 σιλείας εὐφημίαν διαναστῆναι, ἀγαμένους τε καὶ
 κροτήσαντας τὰ εἰκότα καὶ τὸν τε ἀγιώτατον πα-
 τριάρχῃν, καὶ τὸν ἱερὸν τοῦτον καὶ ἅγιον [Ἰσ. καὶ
 εἰς τε τὸν ἀγιώτατον] σύλλογον ἅπαντα, μετὰ τὸν
 τῷ Θεῷ ὀφειλόμενον ὕμνον, κοινὸν καὶ ὑμῖν τὸν
 ἀπὸ τῶν λόγων πλέξαντας στέφανον. Δοίητε δὴ μοι
 τοῦτον τελευταῖον ἀγῶνα, κοινήν ὑμῖν εὐφημίαν
 κροτῆσαι· τιμήσαιτέ με τούτῳ πόνῳ· κάμοιμι
 τοῦτον τελευταῖον τὸν αἶνον, ὑφ' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν
 Θεὸν Λόγον ἐν πᾶσι τετελεκότας δεσπότην, ἐνὶ καὶ ταυτῷ λόγῳ ὑμᾶς κοσμήσαι κοινῇ, τὰ δυνατὰ τῶν
 ὀφειλομένων ὑμῖν ἀπονεύμαντα ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ, ᾧ πρέπει πᾶσα δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας.

flagitare, tum et ipse quæ par erat præsiare, ita
 multo magis in posterum, quanto sumus fini vicini-
 ores, ostende te promptiorem, et partim invocato
 Deum, partim et ipse navato operam, non noctu,
 non interdium quieti te tradens, donec ad bonum
 pervenias finem et curis animum liberares. Quæ vi
 feruntur aliquo, et quæcunque motus principium
 extrinsecus habent, tardius moventur ad finem·
 quæ vero natura et ex intrinseco feruntur principio,
 moventur citius, cum fini propiora sunt. Tu quo-
 que cum ex ingenito principio et veluti natura mo-
 vearis ad bona, quorum caput est præsens negotium,
 ne prius illud patiare; sed cupiens quam primum
 assequi proprium tibi finem (boni enim bonus finis
 per bona est proprius), te ipsum et nos omnes red-
 dito alacriores tum adhortando, tum omnibus præ-
 cipiendo; beatissimum quoque patrem, si qua ex
 parte gravetur senio, succumbens ætati ac morbis,
 ad memoriam excita, et stimulos edimove tum
 cohortationibus, tum re ipsa negotii actorem te
 præbens. Reverebitur sane is imperatorem hortan-
 tem, remque accuratius tractando una cum sacra-
 tissimo nostro patriarcha et reverendissimis sanc-
 tæ Romanorum Ecclesiæ optimatibus, ac cæteris
 omnibus, finem Deo duces bonum imponenti. Quod
 utinam nos omnes conspiciamus, et pleniore fru-
 entes lætitia spiritualique gaudio repleti ad beatis-
 simi patris tuique sacri imperii laudes apertius ex-
 citemur, admirantes atque ut par est plausum dan-
 tes; nec non sanctissimo patriarchæ, ut et sacro
 huic conventui universo post hymnum Deo debi-
 tum communem vobis verborum coronam nectentes.
 Detur mihi postremus hic labor, ut communi vos
 laude prosequar, honorer a vobis hac functione:
 novissimum hoc mihi subeat certamen, ut quibus
 unus idemque dominus est in omnibus Deus Ver-
 bum, uno eodemque sermone communiter a me
 ornemini, reddente ex his quæ vobis debentur, ea
 quæ viribus offeruntur in Christo Deo, quem decet
 omnis gloria in sæcula.